Message in a tree

Boodschappen uit de Tweede Wereldoorlog gekrast in bomen

Tijdens de Tweede Wereldoorlog hadden soldaten in de buurt van Arnhem en de Veluwe geen water in de buurt voor flessenpost. Er waren wel zakmessen en genoeg bomen voor bomenpost. Junior projectleider Boomverzorging Bas Visscher van Konijnenberg Bos en Groen vond sporen uit de Tweede Wereldoorlog in de bomen tijdens VTA-controles in de vorm van kervingen door soldaten. Hij wil de verhalen achter de kerven in kaart brengen.

Auteur: Santi Raats

Wat zijn veterane WOII-bomen?

'Dat zijn oude bomen waarin ten tijde van de Tweede Wereldoorlog boodschappen zijn gekerfd: in boombast gekerfde boodschappen van Duitse soldaten, geallieerden of burgers in de periode 1940 tot 1945, boodschappen van verschillende mensen en van uiteenlopende aard; afscheidsberichten van soldaten aan het front, boomkerven die een veldgraf van een gesneuvelde soldaat markeren, en overige berichten zoals liefdesverklaringen. Deze boodschappen maken de bomen erg bijzonder.'

Hoe ben je op het idee gekomen om de kerven in veterane WOII-bomen te onderzoeken?

'Ik kwam eind 2011 tijdens de VTA-controle van een oude laan in het Nationaal Park Veluwezoom een paar bomen met kerven tegen. Hoewel de kerven oud waren, konden deze niet worden gelinkt aan de Tweede Wereldoorlog. Wel riepen de kerven vragen bij me op. Hoe werden bijvoorbeeld, in deze streek waar tijdens Tweede Wereldoorlog zo hevig is gevochten, de veldgraven ingericht? Kon het zijn dat collega's van gesneuvelde veteranen initialen in een boom zetten en de gesneuvelde soldaat een oppervlakkig veldgraf gaven? Uit wat research op internet bleek dat veldgraven hoofdzakelijk werden voorzien van een houten kruis van takken met daaraan de badge van de gesneuvelde soldaat. Hoewel de meeste graven dus op deze manier werden ingericht, besloot ik toch om verder te speuren naar kerven uit de Tweede Wereldoorlog. Ook werd ik door een collega-boomverzorger, wie ik over mijn zoektocht had verteld, geattendeerd op de heerlijkheid Loenen. Er zouden hier volgens hem nog wel wat kerven te vinden zijn, reden voor mij om deze heerlijkheid eens te bezoeken om te speuren naar veterane WOII-bomen. Deze speurtocht werd beloond: ik kwam op de heerlijkheid diverse kerven tegen die gelinkt konden worden aan de Tweede Wereldoorlog. De kerven bestonden uit de woorden "*O'Neill from Detroit*" en "Vrede". Ik werd erdoor geïntrigeerd. Wie was deze O'Neill uit Detroit? Wat is er met hem in de oorlog gebeurd of hoe is zijn leven verder gelopen? Is hij teruggegaan naar Amerika? Zouden er nabestaanden van hem zijn? Uit interesse besloot ik om op internet over kerven uit de Tweede Wereldoorlog in bomen te zoeken. Vlak daarop bezocht ik de zogenaamde Adelaarsboom in Staverden tegenover kasteel Staverden. In deze boom hebben de Duitsers een adelaar gesneden. Twee Veluwse jongens hebben er daarna de tekst "Boven Oranje" (Oranje Boven) boven gekerfd. De conditie van de boom gaat echter snel achteruit. Ook stond er een boom bij met daarop "*Else, ich liebe dich'*" en een boom met daarop "Westra, uit Friesland". Toen besloot ik de zoektocht naar de verhalen achter de kerven als project op te pakken. De kerven zijn een vorm van communicatie van de kerver naar de buitenwereld. Het zou fantastisch zijn om de kervers een gezicht te geven of wanneer de nabestaanden te horen kunnen krijgen "opa heeft in de Tweede Wereldoorlog

ABONNEMENT?
GA NAAR: WWW.NWST.NL

De Adelaarsboom te Staverden tegenover kasteel Staverden: in deze boom hebben de Duitsers een adelaar gesneden. Twee Veluwse jongens hebben er daarna de tekst 'Boven Oranje' (Oranje Boven) boven gekerfd.

daar in een boom gekerfd". Niet alle inkervingen dragen een verhaal. Neem bijvoorbeeld de tekst "Boven Oranje" of een boom in Eerbeek met daarin gekrast "Weg met Adolf en de NSB". Maar het geeft wel informatie. Mijn werkgever Konijnenberg Bos en Groen vond het een goed idee, mits ik er genoeg budget voor bijeen kon krijgen. Nu ben ik actief op zoek naar alle veterane WOII-bomen met daarin kerven. Ik hoop dat boombeheerders die deze bijzondere exemplaren hebben, contact met mij opnemen.'

Je noemt in jouw projectaanpak de zoektocht naar de veterane WOII-bomen met kerven een 'last chance'. Leg uit?

'Ik zoek naar bomen en de mensen die erin hebben gekerfd, maar dat geeft beperkingen, net zoals die zich voordoen bij de organisatie van Simon Wiesenthal, die zoekt naar nog levende nazikopstukken om dezen ter verantwoording te roepen. Die organisatie kampt met het probleem dat steeds meer van de oud-nazikopstukken overleden zijn. Zo is ook de kans groot dat de mensen die in de bomen hebben gekerfd, overleden zijn, of dat door overleden nabestaanden het spoor moeilijker terug te leiden is tot de kerver. Daarnaast hadden de bomen al een redelijke afmeting toen de kervers ze uitkozen om hun boodschap in achter te laten. De meeste zijn geplant rond 1850. Inmiddels zijn deze bomen in een staat waarin ze om veiligheidsredenen weggehaald kunnen worden. Er is dus haast geboden met deze zoektocht.'

Hoe is jouw zoektocht?

'Via het Niod (Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie) probeer ik te achterhalen welke regimenten wanneer en waar zaten. Er staat bijvoorbeeld een boom bij een boerderij bij de ingang van het Nationaal Park De Hoge Veluwe, met daarin gekrast "Canadian, 1945". Ernaast staat een esdoornblad gekerfd, het symbool uit de Canadese vlag. Dat betreft geen naam, maar ik kan achterhalen welke soldaten daar zaten en contact zoeken met nabestaanden. Ik ben benieuwd hoever de sporen mij zullen brengen. Ik kijk nu ook al overal om me heen naar bomen met kerven als ik op de fiets zit. Laatst sprak ik een vrouw die in Arnhem had gewoond tijdens de Tweede Wereldoorlog. Zij kende een boom waarin een bevrijder zijn naam had gekrast. Van hem weten we inmiddels dat hij in Nederland bleef na de bevrijding en trouwde met een Nederlandse. Inmiddels is hij overleden.'

Hoe kunnen beheerders bijdragen aan deze zoektocht?

'Beheerders kunnen het mij laten weten wanneer zij een veterane boom uit de tijd van de Tweede Wereldoorlog hebben staan waarin kerven zijn waar te nemen. Die bomen kunnen overal staan: in de Veluwe staan er al een heel aantal, laat staan wat er in de rest van Nederland nog staat. Ik hoop dat allerlei beheerders, ook van landgoederen en oude bosgebieden, contact zullen opnemen met mij. Op basis van ingekomen reacties maken wij een voorselectie van de te bezoeken veterane bomen. Ze worden gefotografeerd en hun locatie wordt met behulp van gps vastgelegd. De in eerste instantie geselecteerde bomen bieden aanknopingspunten voor achterliggende verhalen. Zo staat de boom op een plaats waar gedurende de Tweede Wereldoorlog een belangrijke gebeurtenis heeft plaatsgevonden of bieden de kerven zelf aanknopingspunten. Op een geselecteerde boom staan bijvoorbeeld een naam of datum met initialen. Er staat bijvoorbeeld een boom met daarop de naam "Maassen" inclusief adresgegevens op de Veluwe nabij een militaire basis waar tijdens de Tweede Wereldoorlog hevig is gevochten. Voor nader onderzoek wordt gebruikgemaakt van de expertise van onder andere de Gravendienst van het Ministerie van Defensie, militaire musea (bijvoorbeeld het Airborne Museum, Oosterbeek) en het Niod. Daarnaast zal ik vragen of men mij op de hoogte wil houden van de status van de boom, speciaal wanneer ze op de nominatie voor kap staan. Dan zou ik graag de stamdelen in ontvangst willen nemen om te kunnen exposeren. Zij zijn te waardevol om in de kachel te verdwijnen.'

Wat is het doel van de zoekresultaten?

'Ik wil een boek erover gaan schrijven met foto's van elke gekerfde boodschap, met daarnaast het verhaal dat ik te weten ben gekomen over de

Kerving in de boom: "Weg met Adolf en de NSB".

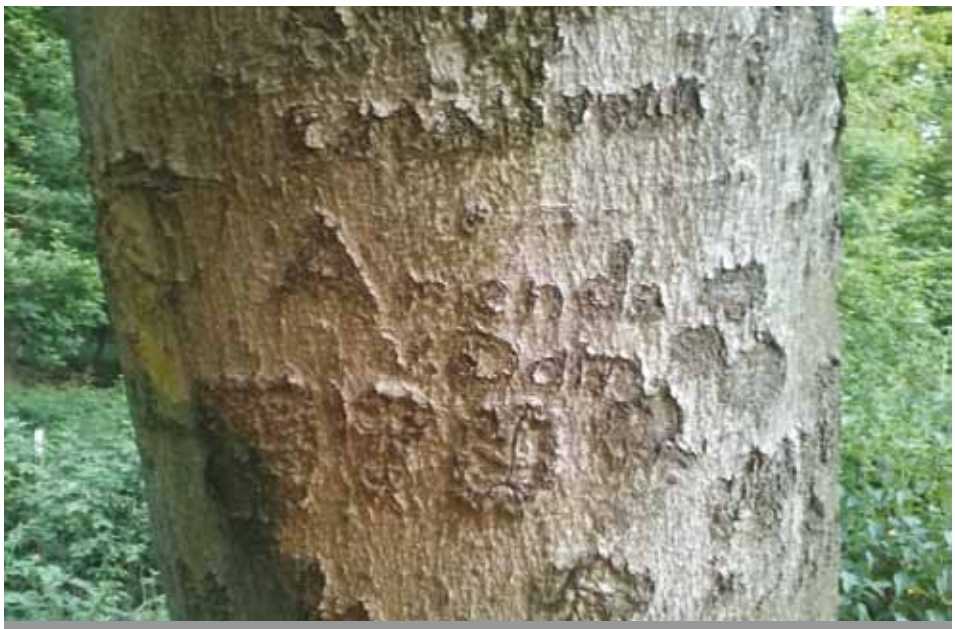

Een soldaat die gevochten heeft op de Grebbenberg, Arend van Dam, heeft zijn naam in de boom gekrast.

Tekst: "Stik Hitler".

kerver. In het boek komt een route langs deze WOII-monumenten. Ik zoek contact met het Nationaal Militair Museum. Dit wordt ontwikkeld door Heijmans op de voormalige luchtmachtbasis Soesterberg. Het museum is 45 hectare groot en biedt in de toekomst ruimte aan 200.000 bezoekers per jaar. De officiële opening staat gepland voor medio 2014. Ik wil de organisatie van dit museum proberen enthousiast te maken voor een *memory lane*: een laantje van geïmpregneerde, gekerfde stamdelen met hun verhalen. Ik kan me voorstellen dat dit een interessant onderdeel kan vormen voor het militair museum, naast de voertuigen en andere objecten die zij in dit museum willen herbergen. Omdat ik dit project voor een VSB-subsidie in aanmerking wil laten komen, is een voorwaarde dat het project een zo groot mogelijk publiek bereikt. Het plan bestaat om een website te maken en om daarmee een jong publiek te trekken via geocoachen. Geocoachen is een buitensport/buitenspel waarbij kinderen, maar ook volwassenen, verborgen "schatten" opsporen met een gps-ontvanger en raadsels oplossen met aanwijzingen en gps-coördinaten die op de website staan. Een moderne versie van een speurtocht dus. Jongeren krijgen op de website een filmpje te zien van iemand, verkleed als militair, die instructies geeft voor de zoektocht, bijvoorbeeld over een dropping bij de Ginkelse Heide en een zoektocht tot aan villa Hartenstein. Deze villa diende tijdens operatie Market Garden als hoofdkwartier van generaal Roy Urquhart. De zoektocht leidt langs de bomen met de kerven. Bij de villa moet men de schat zoeken. Dit zal een badge, medaille of ander aandenken aan de speurtocht zijn. Geocoachen is een educatieve manier van publiek trekken. Het bevat een groot leerelement voor jongeren over de geallieerden, de Ginkelse Heide, de gevechten in Oosterbeek, de bomen en noem maar op. De subsidie is een belangrijk element om dit project tot een succes te maken en de bomenwereld en ook de rest van de wereld een mooi cadeau te geven.'

Heeft u een boom in beheer of kent u een boom die stamt uit de Tweede Wereldoorlog en waarvan u weet dat deze inkervingen bevat? Stuurt u dan een e-mail naar bas@konijnenbergbosengroen.nl.

Stuur dit artikel door!

Scan of ga naar:
http://www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-4056